

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN HOME

AMERICAN IN SPIRIT
FOREIGN IN LANGUAGE ONLY

Serving Chicago, Milwaukee, Waukegan, Duluth, Joliet, San Francisco,
Pittsburgh, New York, Toronto, Montreal, Lethbridge, Winnipeg

SLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

Denver, Indianapolis, Florida, Phoenix, Ely, Pueblo, Rock Springs

NO. 129

CLEVELAND, OHIO, MONDAY MORNING, AUGUST 30, 1976

LETO LXXVIII. Vol. LXXVIII

Papež Pavel VI. proti duhovnicam

Sv. oče Pavel VI. je utemeljil stališče katoliške cerkve proti posvetitvi žensk v mašnice v pismu vodniku anglikanske cerkve.

VATIKAN. — V katoliški cerkvi je dolgo veljalo načelo "Mulier taceat in ecclesia!" — "Ženska naj v cerkvi molči!" Rek ni mišljen dobesedno, veljal je in v glavnem še vedno velja za cerkveno vodstvo, za duhovniško službo. Ženske so v okviru cerkve delovale kot redovnice in se posvečale najrazličnejšim nalogam. V moderni dobi predvsem vzgoji, bolnišničnemu ter socialnemu skrbstvu, pa še vedno tudi molitvi in premišljevanju.

Kljub temu so imele nekatere žene, kot na primer Katarina Sienska ali Brigita Švedska pomemben vpliv na Cerkev v svoji dobi, četudi je bila ta omejena na njihovo osebnost in ne na njihov položaj v Cerkvi.

Ko so v zadnjih letih v okviru boja za enakopravnost ženske na vseh področjih življenja začele nekatere zahtevati tudi pravico do duhovništva, so nekatere krščanske veroizpovedi pokazale pripravljenost tej zahtevi ustreči, četudi v Sv. pismu in cerkvenem izročilu za to ni mogoče najti formalne opore. Katoliška cerkev je to zahtevo odklonila. Papež Pavel VI. je to stališče javno večkrat ponovil, zadnjič v izmenjavi pism med vodnikom anglikanske cerkve nadškofom v Canterburyju dr. Donaldom Cogganom. Ta pisma so bila objavljena pred par dnevi.

Anglikaski nadškof je pisal papežu, da v anglikanski cerkvi ni "načelnega nasprotovanja posvetitvi ženske v mašnice", ta pa mu je odgovoril: "Primer, zapisan v Sv. pismu o Kristusovi izbiri samo moških za apostole, stalno postopanje v Cerkvi, ki je v posnemanju Kristusa izbirala samo moške, in njegovo živo učenje, ki je dosledno izključevalo ženske iz duhovništva, je v skladu z božjim načrtom za Cerkev.

Papež je v izmenjavi svojih pism z anglikanskim nadškofom izrazil skrb, da bi uvedba duhovnic v anglikanski cerkvi ustvarila novo oviro združenju obeh cerkva, gibanju, ki ga je podpiral bivši vodnik anglikanske cerkve nadškof Michael Ramsey.

Minister za vodo

LONDON, Vel. Brit. — Pomankanje vode v Angliji in Walesu zaradi dolge suše je tolikšno, da se je vlada z vodno stisko ukvarjala na posebni, izredni seji. Imenovala je enega od svojih članov, da se posveti razdeljevanju in rabi preostale vode tako, da bosta imela industrija in poljedelstvo prednost pred drugimi potrebami.

Poraba vode v gospodinjstvih je skrajno omejena. Zalivanje vrtov, cvetlic in škropljenje trave je prepovedano, prav tako pranje avtomobilov. "Venite rožce moje!" je postalo vodilo uradne "vodne politike".

Vremenski prerok

Sončno in hladno z najvišjo temperaturo okoli 68 F (20 C).

Novi grobovi

Mary Kuhar

V 95. letu starosti je pretekli petek popoldne umrla na domu hčerke Mary Kuhar, rojena Kallan, vdova po leta 1926 umrlemu možu Florianu, rojena v Naklem pri Kranju, od koder je prišla v Ameriko maja 1914. Bila je mati pok. Franka, pok. Mary Fisher, Alice Jane in Vide Hofert, 9-krat stara mati in 2-krat prastara mati. Vsi njeni bratje in sestre so umrli pred njo. Bila je članica Oltarnega društva in Marijine legije fare Marije Vnebovzete, Podružnice št. 10 SZZ in društva Mir št. 142 SNPJ. Pogreb je danes ob 8.15 iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore s pogrebno mašo v cerkvi Marije Vnebovzete ob 9. uri, nato na pokopališče Kalvarija, Lorain, Ohio.

Sophia Gross

V 83. letu starosti je umrla v Park Nursing domu Sophia Gross, rojena Olszewski, 17206 Neff Rd., vdova po leta 1946 umrlemu možu Johnu, mati Emilie Borso, stara mati Emilie in Josepha. Pogreb bo jutri ob 10. dopoldne iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore. Obiski danes od 2-4 pop. in od 7-9 zvečer.

Harry B. Sweitzer

V 75. letu starosti je pretekli petek po hitrem prevozu v Euclid General bolnico umrl Harry B. Sweitzer, živeč v Bratenahl stanovanjskem poslopju, po poklicu prodajalec čevljev, mož Henriette, oče Hazel Henry, 2-krat stari oče. Pogreb bo danes ob enih popoldne iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore na pokopališče Lakeview.

Mary Godec

V 95. letu starosti je umrla Mary Godec, rojena Zalar, 324 Dalewood Dr., žena pokojnega Josepha, mati Franka, Mary Tekavec, Molly Kozina, Louisa, Angele Ursic, pok. Josepha in pok. Johna, 14-krat stara mati, 10-krat prastara mati, rojena v vasi Sv. Vid pri Cerknici, od koder je prišla v Ameriko pred 75 leti. Bila je članica Društva sv. Marije Magdalene št. 162 KSKJ, društva Carniola Hive TM. Pogreb bo v sredo ob 9. dopoldne iz Zakrajškovega pogrebnega zavoda, 6016 St. Clair Avenue, v cerkev sv. Vida ob 9.30, nato na pokopališče Vernih duš. Kropljenje nočoj od 7-9 in jutri od 2-5 pop. ter od 7-9 zvečer.

Pridobivanje olja iz oljnega škrlilja za enkrat odloženo

Vladni napor za pridobivanje olja iz oljnega škrlilja, ki ga je v obliju v Coloradu in Utahu, je splahnel.

WASHINGTON, D.C. — Ko smo bili jeseni 1973 in spomladi 1974 v "oljni krizi", je vlada odločno podprla možnost pridobivanja olja iz velikanskih skladov oljnega škrliljaveca v Coloradu, Utahu in sosedstvu. Po tedanjih računih bi bilo tako pridobivanje rentabilno, če bi se cena olja držala okoli \$8 za sod. Četudi je cena zdaj še višja, je napor za pridobivanje tega olja običal.

Zvezna vlada sama je izgubila za ta načrt nekdanjo vmeno, njen napor za njegovo izvajanje je skoraj čisto splahnel. Tako je notranji tajnik Thomas Kleppe dovolil dvema oljnim družbama, ki sta plačali lepo vsoto za izkoriščanje tega olja, da izvajanje programa odložita za eno leto. Podobno dovoljenje pričakujeta še dve družbi, ki sta kupili pravico izkoriščanja teh skladov od zvezne vlade v državi Utah.

Oljne družbe se pritožujejo zaradi nešteti težav in ovir, ki jih morajo premagovati. Odložitev izvajanja programa je po izjavi zastopnika Notranjega tajništva začasna, ne pomeni pa konca tega programa. Za sedaj je precej očitno, da zvezni program, ki je predvideval, da bodo z dveh krajev v Coloradu dobili leta 1985 vsaj 100,000 sodov olja na dan, tega cilja ne bo dosegel.

Filipinci ujeli vodnika rdečih gverilcev

MANILA, Filip. — Vodnik "Nove ljudske armade" maotist Bernabe Buscayon, znan tudi kot "poveljnik Dante" je bil ujet in predsednik republike Marcos sodi, da pomeni to konec "Nove ljudske armade" in njenega boja.

Edini pomebniji vodnik na svobodi je le še Jose Maria Sison, načelnik Komunistične partije Filipinov.

Madrid odklonil vrnitev dveh vodilnih komunistov v Španijo

MADRID, Šp. — Kljub novi politični sproščenosti in politični amnestiji vlada ni dovolila povratka dveh znanih komunistov, predsednice KP Španije Dolores Ibarruri, znane pod imenom "La Passionaria", ki živi v Sovjetski zvezi od konca španske državljanske vojne leta 1939, ter glavnega tajnika KP Španije Santiaga Carrillo, ki se je udeleževal državljanske vojne kot poveljnik mladinskih brigad, pa živi sedaj v Franciji.

Palestinci v Libanonu izvajajo mobilizacijo

V prepričanju, da bo vojna dolga, so libanonski Palestinci začeli izvajati mobilizacijo med svojimi rojaki, da dopolnijo vojne izgube.

BEJRUT, Lib. — Palestinci so v 16 mesecih državljanske vojne v Libanonu, katera se je v glavnem začela zaradi njih, imeli doslej okoli 15,000 mrtvih, nekako polovico vseh. Ko so očitno stopili na stran libanonskih levčarskih muslimanov, so dejansko prevzeli glavno težo boja.

Palestinska osvobodilna organizacija, v kateri so povezane vse skupine palestinskih arabskih beguncev, je prepričana, da gre tokrat za njen obstoj ter da mora zato zbrati in napeti vse svoje sile, da bo ohranila oporišča v Libanonu, od koder more kolikor toliko svobodno voditi svoj boj proti Izraelu za lastno Arabsko palestinsko državo.

Oboroženi gverilci so zadnje dni ustavljali mlade moške po cestah islamskega dela mesta, njih pregledovali in jih pošljali v središča za vojaško vezbanje, v kolikor niso bili v to že vključeni. Nalog za mobilizacijo je izdal Yasir Arafat po padcu palestinskega begunskega oporišča Tal Zaatar. Na enak način so izvajali mobilizacijo tudi v drugih naseljih, ki so pod oblastjo Palestincev in njihovih libanonskih zaveznikov.

FORD PREDLOŽIL 1.5 BILIJONA ZA PARKE

Predsednik Gerald R. Ford je včeraj v govoru v Yellowstone National Parku predložil 1.5 bilijona dolarjev za razširitev in izpopolnitev narodnih parkov kot "dvestoletno rojstno darilo" bodočim rodovom ZDA.

YELLOWSTONE NATIONAL PARK, Wyo. — Včeraj je predsednik ZDA Gerald R. Ford tekom svojega obiska v tem narodnem parku, kjer je pred 40 leti delal kot ranger, predložil razširitev narodnih parkov in njihovo izpopolnitev tekom prihodnjih 10 let kot "dvestoletni rojstni dar" bodočim rodovom. Izvedba celotnega sporeda bi naj stala 1.5 bilijona dolarjev. Predlog bo jutri predložen Kongresu.

Bela hiša je označila Fordov obisk v Yellowstone narodnem parku za nepolitičen, vendar je bil njegov govor v skladu z njegovimi pretekli teden objavljenim volim programom za doseg "kakovosti življenja", i bi jo naj dosegli z jamstvom zaposlitve, s primernimi stanovanji, z zdravstveno oskrbo, nadzorom zločinstva in z izboljšanim sredstev ter priložnosti za razvedrilo.

Predsednik Gerald R. Ford je pretekli četrtek označil to za cilj naporov, če bosta on in sen. R. J. Dole 2. novembra izvoljena za predsednika in podpredsednika ZDA.

Od celotne vsote bi naj šlo v smislu predloga, ki ga bo predsednik poslal jutri Kongresu, 141 milijonov za pospešeno nakupa novih področij za narodne parke in za zatočišča za divjad, 700 milijonov za razvoj novih in sedanjih narodnih parkov, 459 milijonov za plače sedanjega in 1,500 novega osebja v teh parkih in 200 milijonov za pospešen razvoj parkov na področjih velikih mest.

Nathaniel Reed, pomočnik notranjega tajnika, je dejal, da bo 1.5 bilijona dolarjev za narodne parke porabljenih tekom prihodnjih 10 let. Predsednik Ford je trdil, da bo njegov predlog podlaga sedanjo površino narodnih parkov in zatočišč za divjad.

Po svojem govoru pri "Starem zvestem" geiziru je predsednik Ford odletel v drugi del Yellowstone narodnega parka, kjer so

ga pričakovali nekdanji tovariši, s katerimi je delal leta 1936 v tem parku, kot je bil star 23 let. Predsednik Gerald R. Ford se v svojem počitniškem zatočišču Vail v Coloradu pripravlja na uradni začetek volivne kampanje prihodnji ponedeljek dobre volje in poln upanja, da bo njegova volivna kampanja uspešna, na ko je zadnje Gallupovo povpraševanje pokazalo, da se je prednost njegove tekmece J. Carterja zmanjšala na le 10 točk, ko je bila pred enim mesecem 30 točk in je bilo razmerje med njim in Carterjem 1:2.

Velik primanjkljaj v zunanji trgovini ZDA

WASHINGTON, D.C. — V mesecu juliju je narastel primanjkljaj v zunanji trgovini ZDA na skupno 872.1 milijonov in je bil največji v zadnjih 23 mesecih. Glavni vzrok tolikšnemu primanjkljaju je bil povečan uvoz olja. Izvoz je v juliju letos porastel za 3.1% na skupno 10.02 bilijonov, uvoz pa za 7.5% na skupno 10.85 bilijonov.

Zadnje vesti

AKRON, O. — Dolgi štrajk v industriji gume je končan, delavstvo Firestone Tire & Rubber Co. se je danes začelo vračati na delo in sledili mu bodo skoraj tudi drugi. Štrajk je trajal 131 dni in je povzročil težke milijone dolarjev škode narodnemu gospodarstvu.

WASHINGTON, D.C. — Obveščevalni krogi ZDA poročajo, da Tajvan na skrivnem predeluje rabljeno gorivo jedrskih elektrarn v obliki, ki omogoča izdelovanje jedrskega streliva. Vlada v Tajpeju je izjavila, da navedeno poročilo ne odgovarja dejstvu, ker da se na Tajvanu niso lotili nobene tajne predelave rabljenega goriva jedrskih elektrarn.

KAIRO, Egipt. — Egipt je poslal na mejo Libije novo vojaštvo, dopolnilo k tistemu, ki je bilo odrejeno na libijsko mejo pred dvema tedni. Kljub pošiljavi močnejših vojaških enot na zahodno mejo Egipta ne pričakujejo, da bi Egipt nastopil z oboroženo silo proti Libiji, s katero je v ostrem sporu zaradi njenega predsednika Kaddafija, ki pošilja v Egipt za rotne in teroriste.

TEHERAN, Iran. — Policijska stika za šestimi gverilci, ki so v soboto umorili tri Amerikance, zaposlene pri izvajanju nekega uradnega programa iranke vlade. Ta je izjavila, da bo storila vse za prijem in kaznovanje morilcev. Umorjeni so bili višji uslužbenci Rockwell International Corp.

WASHINGTON, D.C. — Vodstvo Letalskih sil je objavilo, da ni nobenih znakov za sabotažo kot vzrok nesreče dveh C141 letal preteklo soboto, pri čemer je bilo 39 oseb mrtvih. Eno letalo se je ponesrečilo na Grenlandiji, drugo pa v Veliki Britaniji. Obe letali sta bili z istega letalskega oporišča v ZDA.

Iz Clevelanda in okolice

Sola se bo začela—

Na farni šole Marije Vnebovzete, se bo pričel pouk za vse učence v sredo, 1. septembra ob pol devetih dopoldne.

Na farni šoli Sv. Vida pa se bo zopet začela šola za vse učence, razen za otroški vrtec, v petek 3. septembra. V otroškem vrtec se bo pričel pouk v torek, 7. septembra.

Zadušnica za generala

Rupnika—

Društvo SPB Tabor sporoča, da bo v petek, 3. septembra ob 7.45 zjutraj v cerkvi Marije Vnebovzete sv. maša za pokojnega generala Leona Rupnika ob 30-letnici njegove smrti. Tabor vabi k udeležbi vse člane in vse prijatelje društva.

Štrajk končan—

Teamsters Local 440 je včeraj končal štrajk po sprejemu nove triletno delovne pogodbe z Northern Ohio Food Terminal na 3800 Orange Avenue, s čimer bo obnovljena redna oskrba z zelenjavo in sočivjem Velikega Clevelanda in njegove okolice.

Pozdravi—

S Havajev pošilja pozdrave svojim prijateljem in znancem Bogomil Vesel.

Važna seja—

Društvo sv. Marije Magdalene št. 162 KSKJ ima v sredo popoldne ob 1.30 važno sejo v društveni sobi avditorija pri Sv. Vidu. Po seji bo zabava in prigrizek.

Rojstni dan—

Gospa Roza Zanoškar, 1161 E. 60 St., rodom iz Zagorja ob Savi, praznuje danes 91-letnico rojstva. Sosedje in prijatelji ji iskreno čestitajo in ji želijo vse najboljše v bodoče, predvsem ljubelega zdravja. Čestitkam se pridružuje Ameriška Domovina, katere zvesta naročnica je gospa Zanoškar.

CARTER SAMO ŠE 10 TOČK PRED FORDOM!

PRINCETON, N.J. — Predsednik Gerald R. Ford je bil za demokratskim predsedniškim kandidatom pred enim mesecem za 33 točk, pred 14 dnevi še za 23 (56:33), pri zadnjem povpraševanju po republikanski konvenciji pa le še 10 točk (49:39).

Concorde bo dobil pravico pristajanja na letališču New Yorka

NEW YORK, N.Y. — Zvezni prometni tajnik W. T. Coleman Jr. je dejal v Parizu, da pričakuje, da bo letalo Concorde dobilo pravico pristajanja na letališču Kennedy pri New Yorku. Trdil je, da so se doslej njegova pričakovanja v zvezi z nadzvočnim potniškim jet letalom Concorde izpolnila in da računata, da se bodo tudi v bodoče. Ameriški prometni tajnik je nato izjavil, da pričakuje, da bo letalo Concorde verjetno pristalo v New Yorku, ko bodo v ZDA mimo letošnje volitve v novembru.

Demokratski predsedniški kandidat Jimmy Carter, ki utegne imeti pri vsej zadevi tudi kakšno besedo, posebno, če bo izvoljen, je nedavno rekel, da ne vidi, zakaj bi naj ZDA, ki so opustile gradnjo lastnega nadzvočnega letala zaradi čunjava čistote okolja, dovolile, da bi to uničevala tuja letala.

DEMOKRATSKI PREDSEDNIŠKI KANDIDAT JIMMY CARTER IN KATOLIČANI

Demokratski predsedniški kandidat Jimmy Carter je južni baptist, ki rad poudarja svojo vernost in predanost svoji veri, v kateri ima polno, žaj diakona in pridigarja. V naši deželi sta cerkev in država po ustavi strogo ločeni, toda očitno je, da ima vera vsakega glavnega javnega vodnika na njegovo delo določen vpliv, zlasti še pri tistem, ki svojo versko pripadnost poudarja in navaža svojo "preroditev" v njej.

Južni baptisti so znani po svoji odločnosti in vnemi za svojo vero, pa manj po svoji strpnosti do vernih drugih krščanskih veroizpovedi. Vse to je zbudilo pri katoličanih nemir in celo zaskrbljenost, ko je bil Jimmy Carter, dotlej komaj kaj znani bivši guverner države Georgija, izbran za demokratskega predsedniškega kandidata.

Nekateri so pričakovali, da bo skušal pomiriti katoličane

s tem, da bo izbral za podpredsedniškega kandidata kakega katoliškega demokratskega politika. V tej zvezi so zlasti navajali sen. E. Muskia, toda Jimmy Carter se je odločil za sen. W. F. Mondaleja, prezbiterijanca iz Minnesote.

Nejevoljo katoličanov si je Carter nakopal, ko je pristal na vključitev izjave, da je demokratska stranka proti ustavnemu dopolnilu, ki bi naj prepovedalo prekinitev nosečnosti na zahtevo, v demokratski volivni program. Dober del katoličanov podpira napor za tako dopolnilo k zvezni ustavi, zanj se je že pred demokratsko narodno konvencijo izjavilo tudi vodstvo Katoliške cerkve v naši deželi. Čemu torej vključitev take izjave v volivni program? Nekateri katoličani smatrajo to naravnost za izzivanje!

Jimmy Carter je izjavil, da je sam proti prekinitvi no-

sečnosti na zahtevo, da pa sprejema odločitev Vrhovnega sodišča ZDA v tem vprašanju kot veljaven zakon. Dodal je tudi, da je osebno proti vključitvi izjave o nasprotovanju ustavnemu dopolnilu, na kar so pristali njegovi zastopniki tekom razpravljanja o volivnem programu.

Ko so se množili glasovi proti stališču o prekinitvi nosečnosti v volivnem programu demokratske stranke in je republikanska stranka v svojem zavzela prav nasprotno stališče, so v demokratskem taboru spoznali, da so verjetno napravili napako in jo začeli premišljati, kako bi jo popravili. Sprejeli so v vodstvo volivne kampanje nekaj znanih katoličanov in to razglasili javnosti kot znamenje dobre volje do katoliških volivcev, ki od pokojnega predsednika F. D. Roosevelta predstavljajo glavno podporo demokratske stranke.

Liberalni krogi v demokratski stranki, ki imajo komaj kaj odveč za katoličane in pripadnike narodnostnih skupin, pa obilo razumevanja za črno, skušajo ustvarjati v javnosti vtis, da se katoliški volivci za Carterjevo vero in demokratsko stališče v volivnem programu o prekinitvi nosečnosti ne menijo dosti, ker da se v tem pogledu njihovo stališče ne loči bistveno od stališč ostalega prebivalstva ZDA. Z drugimi besedami se to pravi, da se katoličani malo menijo za nauk svoje Cerkev, da ne upoštevajo stališč njenega vodstva...

Verni, dejavni katoličani do takega stališča ne morejo ostati brezbržni. Če Jimmy Carter in drugi demokratski vodniki ne bodo uspeli to zaskrbljenost in nejevoljo pri katoliških volivcih do 2. novembra odstraniti, utegnejo biti naslednji dan razočarani.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, Ohio 44103

National and International Circulation

Published daily except Wed., Sat., Sun., and holidays, 1st week of July

Manager Editor: Mary Debevec

NAROCNINA

- Združene države: \$23.00 na leto; \$11.50 za pol leta; \$7.00 za 3 mesece
- Kanada in dežele izven Združenih držav: \$23.00 na leto; \$12.50 za pol leta; \$7.50 za 3 mesece
- Petkova izdaja \$7.00 na leto

SUBSCRIPTION RATES:

United States
\$23.00 per year; \$11.50 for 6 months; 7.00 for 3 months
Canada and Foreign Countries:
\$25.00 per year; \$12.50 for 6 months; 7.50 for 3 months
Friday Edition \$7.00 for one year.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO

83

No. 129 Monda, Aug. 30, 1976

Za demokratično alternativo

II.

V zadnji številki smo objavili iz brošure "Za demokratično alternativo", ki je izšla v Londonu, članek Slovenca Franja Sekolca pod naslovom: "Izgledi za evolucijo". Danes objavljamo v prevodu iz brošure članek Hrvata Ilije Jukića, ki ima naslov:

Z DELOM V SLOGI IN SKUPNIMI NAPORI

Komunistična Jugoslavija se prav tako nahaja v globoki krizi: politični, ekonomski, socialni, moralni in psihološki. Še bolj se zastruje vse to o zadnjem času. Vladajoča komunistična partija je globoko razdeljena. Razdirajo jo ideološki prepri, spori in nove generacije, osebne sovražnosti, stari nepravilni računi in navzkriž težnje in načrti raznih frakcij v partiji glede nasledstva po Titu. Glavna delitev v njej gre med reformisti in neo-stalinisti. Spori glede narodnosti in republik so v današnji Jugoslaviji zelo živi. To je njeno stara rak-rana. Tito je, po sestanku "vrhuške" svoje stranke v Karadordjevu v početku decembra 1971 vrgel z oblasti reformistične elemente in postavil na oblast neo-stalinistične. S tem je hotel ustaviti vedno večje poudarjanje nacionalnih vprašanj in teženj po političnih svobodah, kar je stopilo v javnost predvsem to zadnje leto. Toda vzpostavljene neo-stalinistične režim trde roke na vseh področjih ne more spraviti z dnevnega reda ta pereča vprašanja.

To in pa ekonomska kriza delata sedaj Titu in njegovim pomočnikom največji glavobol. Na Jugoslavijo namreč pljuska sedaj tudi visoki valovi sovjetske gospodarske krize, in Jugoslavija nima možnosti, da se v borbi proti njim nasloni na kakršenkoli veliki svetovni ekonomski blok ali državo, kajti Tito je ustavil približevanje Zapadnemu svetu, kakor hitro je bil vzpostavljen spet stik med Stalinovimi nasledniki in njim. Jugoslavija je prišla pred kratkim v gospodarsko stiko zaradi nepričakovanega in močnega porasta cen na svetovnih tržiščih: petroleju, življenjskim potrebščinam in surovinam; prihodi deviz od delavskih zaslužkov iz inozemstva in od turizma, od katerih je prej dobivala mnogo prinosov, sedaj znatno odpadajo. Prejšnja nezaposlenost se sedaj povečava, kajti delavci se vračajo iz svobodnega sveta, kjer izgubljajo zaposlitev. Deficit z inozemstvom je znašal za prvo polletje predprejšnjega leta dve milijardi dolarjev. Da se pokrije, so potrošili vse devizne prihranke prejšnjih let. In s čim bodo pokrili primanjkljaj v drugem polletju in pozneje?

Morala vladajočih se podira pred izrednimi težavami, ki jih niso pričakovali. Zlasti se boje nezadovoljstva delavstva, ki raste vedno zadnji čas. Večji del komunistov in ogromni del nekomunistov živi danes pod težkim pritiskom težkoč in tesnobne nesigurnosti svoje usode in usode svoje dežele morda že v najbližji bodočnosti. Nepopolni razvoj in alarmantna poročila od vseh strani o še večjih težavah, ki naj bi prišle, prinašajo velik nemir in razburjenje v njihove duše in srea, ter še občutljivejši krepe njihove zle slutnje. Oni prav dobro vedo, da so se v njihovi državi naermadila in razvila velika nezadovoljstva in celo sovraštva. Zato se zelo boje, da ne bi zaradi tega prišlo tu ali tam, tako ali drugače, do nevarnih izbruhov, ki bi mogli povzročiti kakšno ogromno katastrofo z nepreglednimi posledicami. Slišijo tudi neugodne prognoze o usodi svoje države: da bi v nji lahko prišlo celo do nove notranje vojne; da bi mogla pasti spet pod Rusijo; da bi moglo priti na njenem področju do boja med Zahodom in Vzhodom ter bi zato mogla biti na novo razbita. Vsega tega možnega usodnega razvoja a priori ni mogoče kar tako izključiti.

Toda takoj moramo omeniti, da se vsemu temu da tudi opirati, in da vsi naši ljudje doma in v svetu vendarle drže v svojih rokah ključ za izbiro poti, po kateri naj narodi Jugoslavije gredo v boljšo in srečnejšo bodočnost ali pa v katastrofo in propad. Izdajatelj priučujoče brošure (Za demokratično alternativo) smatrajo za svojo sveto dolžnost, da v njej — na svoji najboljši moč — kaže na vse te nevarnosti, ki danes prete narodom Jugoslavije, ter opozarja na nene sinove in hčere, kako ti se morajo te nevarnosti najuspešneje in najsigurneje ubraniti.

(Konec jutri)

BESEDA IZ NARODA

J. Godina:

Izven Ogrske ni življenja

(Extra Hungariam non est vita, et si est, non est ita.)

Potopis z obiska na Ogrskem.

II.

"Marof" in prekmurska zgodovina

Ta marof nosi košček jugoslovanske, slovenske in prekmurske zgodovine iz prvih dni nastanka Jugoslavije. Pripovedoval mi jo je mariborski stolni prošt dr. Josip Meško, ko sva istega leta kot to potovanje na Madžarsko v razgovoru v njegovi škofiji prišla na mariborske dogodke po razsulu Avstro-Ogrske (jeseni 1918 in v sledeči zimi). Ko sem opazil, da je bil on v vojaški grupi hrvatskega kapetana Jurišića, sem napravil opazko, da sem jaz kot madžarski državljani del te grupe (24. dec. 1918) prepeljal med Dolno Bistrico in Razkrižem čez reko Muro, ki je bila meja med Ogrsko in takrat že nastajajočo Jugoslavijo in je bil to prvi začetek priključitve Prekmurja k Jugoslaviji. G. prošt je pojasnil:

"Da, to mi je znano, le da 'jaz nisem bil v oddelku, ki ste ga Vi prepeljali čez Muro. Ker sem bil nekak 'Quartiermacher' za naše častnike, sem šel z glavnim oddelkom ob Muri dalje dol do Murskega Središča, kjer smo po odhodu iz Ormoža prvič prenočili."

"Po ponesrečeni Jurišićevi zasedbi Murske Sobote in Lendave dobrih deset dni potem, ko sem jaz pripeljal prvi oddelke čez Muro (24. dec. 1918) smo bili v Murski Soboti ujeti in prepeljani v Szombathely (Steinamanger) v ujetništvo. Tam sem slišal, pripovedoval je kapetan Metod Rakuša, da je Jurišićeva grupa bila sestavljena v Ormožu in od tam začela pohod na Madžarsko dne 24. decembra. Do takrat je bilo Medžimurje in Prekmurje je bilo madžarsko. Kapetan Rakuša je v domačin z Huma pri Ormožu in je bil komandant zasedene Lendave... Toda kako je prišel Ormož do tega, da se je tam formirala Jurišićeva 'vojska' za zasedbo?" In kako ste Slovenci kot npr. kapetan Rakuša in v ujetništvu sta bila še zastavonoša Perpar (menda Ljubljancin) in častniški namestnik Toplak, kako ste vi prišli v Jurišićevo vojsko?"

"Zgodovinsko točno ne bi mogel pojasniti. Za zasedbo Medžimurja je prekoračila ogrsko mejo (Dravo) hrvatska vojska, ki se je formirala v Varaždinu. Jurišić ni mogel priti kot del te vojske v Ormož po mostu čez Dravo v Ormožu. Morala je biti neka zveza z generalom Maistrom v Mariboru, ki je bil komandant slovenske vojske na severni meji. Jaz in drugi slovenski vojaki smo bili Maistrovi in nas je on poslal v Ormož. V Mariboru smo brali letake, vabila z navdušenim tekstom za to veliko narodno zborovanje v Ormožu. Spomnim se, da je bilo veliko navdušenje za to tudi v Mariboru. Zborovanje je bilo na dvorišču v tistem velikem marofu zunaj Ormoža. Na zborovanju je govoril kapetan Jurišić. Bil je to ognjevit govor kakor kakega velikega ljudskega torej jo še uporabljajo.

Od Ormoža do Čakovca je cesta morala biti pred kratkim asfaltirana in je vožnja po njej prijetna. Ustaviti smo se nameravali v Dravskem Središču, to je tudi prva postaja železnice iz Ormoža v Čakovcu in dalje v Budimpešto in v Čakovcu z odcepom v Lendavo v spodnjem Prekmurju.

Ustavili smo se v Dravskem Središču. Tu smo oddali pozdrave dr. Jakoba Kolarića, pisca življenjepisa škofa Rožnana, dvema njegovima sorodnicama: usmiljenki s. Večeslavi in nečakinji Anici. Stanujeta v lepo prirejenem delu gospodarstvenega poslojja tamkajšnjega župnišča. Gotovo sta v veliko pomoč župniku, saj poleg skrbi za cerkev sv. Večeslava obiskuje tudi bolnike v fari in tako nadaljuje svoj redovni poklic družbe sv. Vincencija Pavla. Doraščajoča nečakinja pomaga teti in je tudi odlična kuharica. Mi smo jima prinesli pozdrave in še kakšne male novice od strica dr. Kolarića, oni sta nas pa pogostili z okusnim kosilom. Dr. Kolarić je bil rojen malo južno od Ljutomera, družina se je pozneje preselila v bližino Središča.

Pri izhodu iz župniškega dvorišča se nam je nudil prizor, da je Frank vzkliknil: "Zakaj nisem imel pripravljene kino-aparata, da bi to filmal." Pred vhomod v župnišče je široko križpotje, zaraslo s travo. Na tem travniku tropa domačih rac, več gosi, čez travnik je matigos vodila svoj mladi zarod. Vse je prišlo iz vode v jarkih tam okoli se sončilo na travo. Mimo in deloma skozi tropo te vodne perjadi prav počasi privozi na kolesu mlada deklica. Oče gosak je postal pozoren, grozeče stegnil vrat proti deklici in se ji začel bližati. Deklica je očividno poznala nevarnost, ki ji je pretela. Z nogo, kateri se je sikajoci gosak bližal, je nehala gnati kolo (da gosaka ne bi še bolj razdražila) in potiskala pedal samo z drugo nogo, prav počasi... Deklica je nepremično zrla v nevarnega gosaka, — ko se je naenkrat ta ustavil in spet skrčil stegnjeni vrat. Deklica si je oddahnila in ona stegnila glavo proti gosaku in mu pokazala, kot je mogla, dolg jezik ter z obema nogama pritisnila na pedale ter srečno odbrzela. Spomnil sem se, da so nas otroke matere sva-rile pred takimi gosaki. Tako močno s kljunom stisnejo kožo in meso ter vlečejo, da včasih odtrgajo kos bedra.

Naše ciganske in cerkvene težave. Na Ogrskem!

Za vasjo smo prekoračili mejo med Slovenijo in Hrvaško. Tako sta nas poučili dve občestni uradni tabli. Seveda nobene carine... Ze Središče je v glavnem v ravnini.

V prvi medjimurski vasi smo takoj dohiteli dve ciganki. Ena je nosila na hrbtu otroka — najmanj eno leto je moral biti star, — saj je živo obračala črnolaso glavico, da bi ja videl vse, kar se dogaja okrog njega. Sedel je kakor v podolgovatem gnezdu v debeli rjuhi, obešeni poševno čez hrbet na desni rami. Tudi v Prekmurju so bili pred vojsko udomačeni, cigani iste vrste. V kratkotrajni zasedbi so jih Nemci streljali dobesedno kot zajce, da jih iztrebišjo z obličja, zemlje. Pa jih tudi tam spet srečaš, če se voziš o-

krog Murske Sobote. Za časa bana dr. Natlačena (v prejšnji Jugoslaviji) je oblast zgradila zanje hiše z vrtni in malo zemlje, da bi jih navadili preživljati se z delom in stalnimi bivališči. Pa ni bilo veliko uspeha.

(Dalje)

Hrvati na mednarodnem evharističnem kongresu v Philadelphiji

CLEVELAND, O. — Po poročilu hrvatskega frančiškana o. Dominika Corića v čikaškem hrvatskem tedniku "Danica" od 18. t. m. se je udeležilo 41. mednarodnega evharističnega kongresa, ki je bil v rojstnem mestu ZDA od 1. do 8. t. m., nad 2000 Hrvatov iz Hrvatske, ZDA, Kanade in iz drugih delov sveta. Med njimi sta bila tudi dva nadškofa in en nadškof iz domovine.

V petek, 6. avg., popoldne so imeli hrvatski udeleženci v Clevelandu centru "Hrvatski vjerski seminar", katerega sta se udeležila oba nadškofa (Kuharić in Pavlišić) poleg dvajsetorice duhovnikov in laikov. Preden se je seminar začel, se je na njem pojavila m. Terezija, "Živa svetnica", ki so jo navzoči toplo pozdravili s ploskanjem in vzklikanjem. Nakar je imela kratek govor, v katerem je podala svoj življenjski zgodbo, govorila o svojem poklicu in o žrtvah za reveže v Indiji. Povedala je, da jo je tja sprivil takratni indijski misijonar Hrvat jezuit o. Vizjak. Tam se je bila seznanila tudi z drugim znanim indijskim misijonarjem jezuitom o. Ante Gabrićem. Največ pa je seveda govorila o ljubezni do revežev. Konec govora je povedala, da je bila rojena v Skopju, v Macedoniji, in da je edini jezik, katerega dobro zna, hrvatski. Po govoru so jo vsi navzoči viharo pozdravljali s ploskanjem, čestitanjem in s seganjem v roko.

Nato se je začel seminar, na katerem so govorili: prof. Eterović, Hrašćanec, dr. Nick Grejo in Melkior Mašina. Predmet,

o katerem so govorili, je bil "Hrvatska etnička osobnost" (Identiteta).

V soboto ob enih popoldne so pripravili na J. Kennedy Plazi poseben spored hrvatskih pesmi, glasbe in hrvatskih narodnih kol in plesov. Tukaj se je zbralo nad 2500 publike, največ hrvatske. Po programu pa so se Hrvati razvrstili v močno procesijo k hrvatski sv. maši v katedrali sv. Petra in Pavla. Procesija je bila nad miljo dolga. V njej so plapolale ameriške in hrvatske zastave.

Glavni celebrant pri hrvatski maši v katedrali je bil hrvatski metropolit zagrebški nadškof dr. Franjo Kuharić in z njim reški nadškof dr. Jozo Pavlišić in nad 30 drugih hrvatskih duhovnikov iz Hrvatske, ZDA in Kanade. Katedrala je bila polna. Napolnilo jo je nad 2000 romarjev hrvatskega pokolenja. Maša se je začela ob pol 4. pop. Katedrala je odmevala od hrv. pesmi, spremljanih po orglah in po tamburaškem zboru iz Steeltona. Med pridigo zagrebskega nadškofa se je marsikatero oko orosilo. Govoril je o hrvatski veri v Jezusa in sv. Evharistijo v času preteklih stoletij.

Vrhunec Evharističnega kongresa pa je bila seveda slovesna sv. maša v Kennedy Stadijumu, katere se je udeležilo nad 100.000 oseb, nad 40 kardinalov, 300 škofov in 2000 duhovnikov. Udeležil se je tudi predsednik ZDA Gerald Ford, ki je imel tudi lep govor duhovne vsebine in ki je obenem tudi čestital katoliški Cerkvi v Ameriki.

V času kongresa so Hrvatje v Philadelphiji organizirali posebno hrvatsko razstavo, katere je vzbudila veliko pozornost. Na njej je bil med drugim tudi doprni kip kardinala dr. Stepinca, delo velikega hrvatskega umetnika Ivana Meštrovića. Razstavo je pripravil dr. Nick Grejo, medtem ko je bil predsednik odbora, ki je pripravil hrvatski del philadelpijskega evharističnega kongresa o. Anton Spicarić, ki se mu je nadškof Kuharić v svojem govoru v katedrali posebej za to zahvalil.

J. S.

VESTI IZ SLOVENIJE

Kmalu prvi traktorji iz štor

Nova tovarna traktorjev, ki jo gradijo v Štorah pri Celju po dogovoru o dolgoročnem sodelovanju in skupnih vlaganjih med štorsko železarno, ljubljansko "Agrotehniko" in italijanskim "Fiatom", bo začela s proizvodnjo že v začetku prihodnjega leta.

Predvidevajo, da bodo v prvem letu proizvedli 4.000 traktorjev tipa "402" in "404" s 142 konjskimi silami. V prihodnjih štirih letih bo letna proizvodnja dosegla 10.000 traktorjev.

Gradbena dela v proizvodnji in montažnih dvoranah, ki imajo 12.300 kv. metrov, so skoraj končana.

V Sloveniji so umrli:

13. avgusta

V Ljubljani: Karol Pelcar, Rudolf Gluhak, Romanca Poje; v Vrhpolju: Anica Hočevar; v Žirovnici: Marija Enoch, roj. Prašnikar; v Brešanici: Karl Habine; v Polju: Marija Rojšek; v Piranu: Karlo Širok; v Boh. Bistrici: Ela Oblak, roj. Wresounig; v Podrožah (pri Litiji): Franc Frelj.

14. avgusta

V Ljubljani: Gemma Koman, Mara Kamnikar, Jože Jamnik, Gorazd Možina; v Postojni: Apolonija Bole; v Koritnem: Jožefa Hajnrihar, roj. Zupan;

v Zg. Dobravi: Vinko Bertoncelj;

v Novi vasi pri Radovljici: Jože Debeljak;

v Ravneh pri Krškem: Alojzij Pirce;

v Podgori nad Škofjo Loko: Anton Kavčič.

16. avgusta

V Ljubljani: Milan Justin, Martina Pezdirc, roj. Starc, Frančiška Brgles, roj. Martinjak, Bogo Ferfila;

v Trebnjem: Janez Lazar;

v Logatcu: Marjan Lipovec;

v Dravljah: Bojan Jerše;

v Trzinu: Marija Pavlin, roj. Meglič;

v Duplici pri Kamniku: Neža Kramar;

v Postojni: Jožica Kobal.

17. avgusta

V Domžalah: Vojka Slapar;

v Kranju: Ema Kolar, roj. Kuratko, Rafael Zorn;

v Ljubljani: Alfred Zehej, Melhior Rismal, Bojan Frece, Bojan Jerše, Angela Dornik, roj. Perne (s Črnuč), Leha Stresen, roj. Vuletin, Slava Lah, roj. Kvendrec;

v Zagorju ob Savi: Marija Zupanc, roj. Liška;

v Zg. Lanknici: Jože Borštnar;

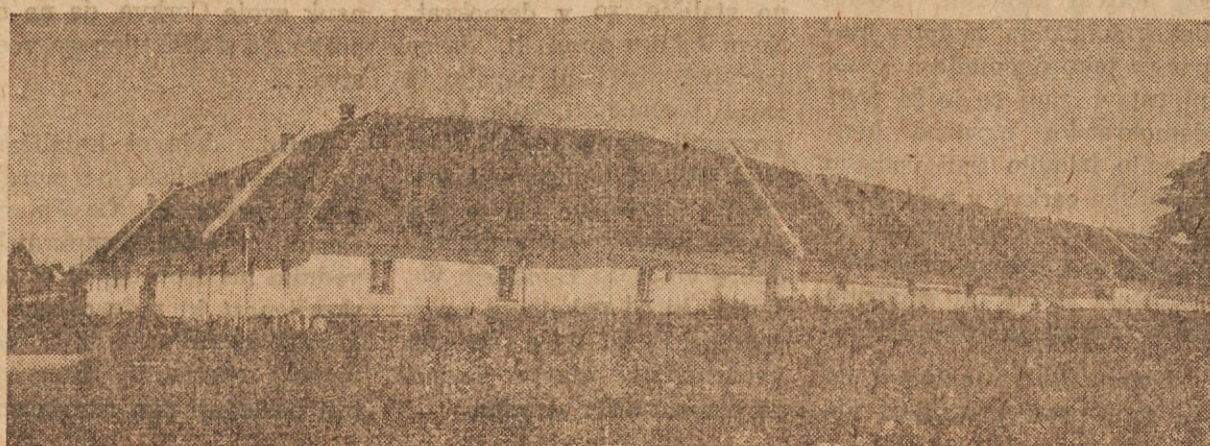
v Litiji: Ernest Krēs;

v Kamniku: Milka Kemperle;

v Stari Gorici: uršulinka Marija Ahčin-Maristella;

v Štepanji vasi: p. dr. Vigili Alt (kapucin, bivši profesor na Teološki fakulteti);

v Stranjah: Rudi Brozovič.

Marof pri Ormožu

T.R.:

O državi in pravu Slovencev

I.
"Capitaneus Sclavorum"

Slovenci so poselili Istro v 6. stoletju, tako poročajo vatikanski in ravenški viri. O naseljevanju Slovencev v Istro nam priča tudi "Historia Langobardorum" langobardskega zgodovinarja Pavla Diakona.

Rimljanov v Istri v tem času skoraj ni bilo več. Istria je spadala pod Bizantince, ki pa jih tudi ne moremo šteti za "Istrane". V Istro priseljeni Slovenci so torej zasedli deželo nikogar. Ostanki romaniziranih Histrov in rimskih kolonistov so se že pred naselitvijo Slovencev v te kraje zatekli v utrjena obalna mesta Koper, Izola, Piran, Pulj, Umag, Rovinj, Poreč in še Trst, ki je pravtako spadal k Istri. Viri poročajo nadalje, da so leta 599 in 600 Slovenci bojevali v Istri več bojov proti Bizantin-
cem skupaj z Langobrdi. Slednji so leta 603 sklenili mir z Bizancem, niso ga pa Slovenci, ker so bili leta 611 zopet v bojih z njim. Domneva se, da so tudi Slovenci v Istri v 7. stoletju spadali pod Karantanijo, ker so v drugi polovici 8. stoletja tudi oni že pod Franki. V imenu Frankov je v Istri vladal tedaj vojvoda Ivan. Domneva se, da je bil ta vojvoda slovenskega rodu, ker so takrat krat Franki v vsej Karantaniji in njenih deželah, torej lahko tudi v Istri, pustili domače vladarje. Vojvoda Ivan je imel slovensko vojsko, kateri so istrska mesta morala izročiti dajatve v denarju in blagu. Iz takratnega časa je iz zgodovine poznani Placiditius di Risano (804), to je "Rišanski dogovor" na polju ob Rižani (blizu Kopra) so se zbrali zastopniki oglejskega patriarha Fortunata (Istra je cerkveno spadala pod Oglej), pet škofov, zastopniki vojvoda Ivana (Johannes). S tem dogovorom je vojvoda Ivan dovolil, da Slovenci lahko pasejo po istrski zemlji svoje črede, obdelujejo polje in kosijo travnike. Zdi se, da so si istrsko zemljo še lastili istrski meščani in da so ti sprožili spor nasproti Slovincem, ki pa se je končal tako, da so verjetno meščani dobili povrnjene nekatere pravice, Slovenci pa so še ostali v Istri.

Istro so že zgodaj poskušali zavojevati Benečani. Koper je moral končno priznati nadoblast Benetk leta 1145. Bil pa je samoupravna mestna srenja z lastnim statutom od leta 1186; na enak način sta postala to tudi Piran (1192) in Trst (1216). Podobno tudi druga istrska mesta. Narodnostna sestava Istre se je spremenila po zmagi Turkov na Kosovem polju. Od tedaj so Uskoki množično prihajali v Istro. V 14. stoletju je epidemija kuge strahotno razredčila istrsko prebivalstvo, ponekod do 90 odst. Na ta prostor se je priselilo mnogo hrvaškega prebivalstva. Dotok Hrvatov, deloma Srbov in Aromunov (Čiči) je bil ponekod prevladujoč, posebno v vzhodnejših predelih. Na zahodni strani se je obdržalo močno romansko prebivalstvo, od Pazina do Buzeta mešanica slovenskega in hrvaškega, sever in severozahod pa se je v celoti obdržal kot slovenski.

Narodnostna in narodnopolitična zgodovina Istre je še vedno pomanjkljivo obdelana. Državni arhiv v Benetkah je glede virov iz slovenskega pravnega in socialnega položaja v Beneški republiki še vedno neraziskan. Zgodovinski arhiv mesta Koper so leta 1944 odpeljali v Furlanijo in potem v Benetke, kjer je ostal. Kljub temu pa nam razni arhivi odkrivajo številne listine, pomembne tudi za slovensko pravno in socialno zgodovino. V Koprskem Kapiteljskem arhivu je listina iz leta 1486, v kateri se omenja "marina slouencha de villa canum" (Marina, Slovenka iz Dekanov). Dekani so vas pri Kopru. Koprski mestni statuti govorijo posebej o Slovincih in o Italijanih. Mestne-

mu statutu Koprskemu je dodan agrarni zakon, ki se je nanašal izključno na Slovence, saj so bili ti v Koprščini takrat edini kmetje. Zato jih zakon tudi enači (Sclavus aut rusticus), t.j. Slovenci ali kmetje. Ta zakon je določil dolžnosti in pravice kmetov.

Varovanje vseh teh določil je pripadalo "slovenskemu kapitanu" (Capitaneus Sclavorum). To nalogo je opravljal vedno eden od koprskih veljakov, pozneje so ga imenovali in potrjevale Benetke. Šele v novi dobi ga je volil koprski mestni senat. Izraz "capitaneus" se v zgodovini italijanskih mest uporablja v pomenu "zastopnik ljudstva" oziroma "ljudski poglavar". Zakoni so tedaj velevali, da je treba posebej razlikovati dve narodnosti in štiti vsako posebej. Poleg slovenskega kapitana je obstajal še kapitanov uradnik ali pomočnik "konestabul" in seveda krajevni župani (zupani ali gastaldi). Slednji so opravljali nižje sodne posle, medtem ko je bil slovenski kapitan višji sodnik in razsojevalec. Uradni jezik v mestu je bila latinščina, višji sloj je govoril benečansko (italijansko), nižji sloj pa slovensko.

V Kopru so bili tudi mnogi premožni slovenski meščani: Kocjančič, Žerjal, Pegan, Marinac; med zemljiškimi gospodi najdemo tudi imena Stojan, Stanoša, Černja, Kuzma, Petrija, Jerebica, itd. Zelo vplivna je bila rodbina Gojna. Srednjeveška družba ni poznala narodnostne nestrpnosti, v kolikor je veljalo različno pravo za posamezne narodnosti, je bila njegova vsebina socialna ali zgodovinska, ne jezikovna. Zato tudi slovenska imena med meščani istrskih mest.

Slovenski župani iz koprške okolice niso znali italijanskega jezika, zato je koprski župan (podestat) govoril z njimi po tolmaču (primer župana Goja iz Krkavč v 16. stoletju). Toda znan je tudi primer kmeta iz Kort nad Izolo, ki je okoli leta 1590 terjal, da mu izolski notar sestavi testament v slovenskem jeziku, kar je notar tudi napravil. Torej je jezik poznal. Bili pa so med notarji tudi Slovenci. Slovenski testament iz Kort se žal ni ohranil, pač pa se je njegov italijanski prevod.

Zgodilo se je leta 1450, da so slovenski okoliški kmetje izvolili kljub nasprotovanju mestnega sveta, v ta svet kot svojega zastopnika Slovenca Luka Muzca iz Rodpeči. Imenoval se je "contestabilis sclavorum". Beneški dož je izvolitev potrdil. V Kopru je obstajal tudi samostan slovenskih minoritov pri sv. Gregorju v bližini nekdanje kaznilnice, od leta 1420 do 1806. Stavbo so podrli po zadnji vojski šele Jugoslovani. Ta samostan je imel bogoslužje v glagolici, zato bi moral biti narodni spomenik. Glagolsko bogoslužje je bilo razširjeno tudi po okolici. Še danes so ohranjeni po vaseh glagolski napisi (Puče, Pridvor, Predloka...). Ohranjen je "Istrski razvod" listina v glagolici, ki določa mejo oglejskega patriarhata in goriško-istrskega grofa (iz 13. stol.). Iz leta 1463 je ohranjen glagolski "Saltir" (brevir) za župnika Matija iz Kubeđa (hrani se na Dunaju). Glagolski misal za Nuglo pri Kopru je iz leta 1368. V župnijah Krkavč in Kostabona so imeli še v prejšnjem stoletju glagolsko mašo. Glagolski misal je prvič natisnjen leta 1483 v posebni tiskarni v Benetkah.

Za slovensko kulturno zgodovino je pomemben škof Peter Pavel Vergarj (1498 - 1565), ki je odločno pomagal slovenskemu pisatelju protestantu Trubarju pri tiskanju prvih slovenskih knjig in tudi sam vstopil v protestantizem.

O slovenski prisotnosti v Istri pa je najpomembnejše delo "Corografia ecclesiastica o sia Discriptione della città e della diocesi di Giustinopoli detto volgarmente Capo d'Istria" (Benetke 1700), ki ga je napisal koprski škof Pavel Naldini (1686 - 1713), v katerem natančno opisuje svojo koprsko škofijo (slovensko Istro), tako da ima delo značaj nekakšne "Slave vojvodine Istrske, ako jo primerjamo Valvasorju. V tem delu škof natančno spregovori tudi o Slovincih. Škof Naldini je odločno podpiral glagolsko bogoslužje in ustanovil leta 1710 v ta namen celo posebno semenišče v Kopru ("Seminarium Italo Sclavum Naldinianum") za izobrazbo duhovnikov glagoljašev.

Tako je bilo v slovenski Istri, v Koprščini. Razmere v drugih predelih Beneške Istre še niso bile obdelane, a se najbrž tudi iz teh predelov ohranjajo viri, ki pričajo o starodavnem slovenskem socialnem pravu. Notranja Istra (Pazinska grofija) je spadala pod Kranjsko. Leta 1797 so avstrijske čete vkorakale v Beneško Istro. Beneško republiko pa je ukinil Napoleon. - Slovenska Istra v Beneški republiki pa nam le ostaja kot zanimiv spomenik slovenskega prava. Zanimiva je ustavnopravna primerjava s Slovenijo (Notranjo Avstrijo) v Rimskem cesarstvu ter slovensko samoupravo (poleg Istre tudi Slovenska Benečija): v prvem primeru se slovensko državno pravo nadaljuje in deduje na vladarski ravni (Ustoličevanje, Poklanjanje deželnih stanov nadvojvodi-cesarju); medtem ko imajo v Beneški republiki Slovenci svojo samoupravo z župani in vaškimi srenjami (sosednjami), torej je pravo tu bolj socialnega kot državnega značaja. Pripomniti je še, da model države enega naroda in jezika velja šele od prejšnjega stoletja dalje in da zato odpade vsaka čustvena tolmačenja o "tuji" nadoblasti in podobnem. Gre torej za popolnoma veljavno zgodovinsko in socialno slovensko pravo.

IVER

Nekoč sta hkrati potrkala na nebeška vrata župnik in sofer avtobusa. Sv. Peter je odprl, pa spustil noter samo soferja. Župnik se je čutil užaljenega in je glasno protestiral.

Sv. Peter mu je mirno pojasnil: "Ko si ti pridigal, so vsi spali, ko je pa sofer vozil ljudi, so vsi molili".

KOLEDAR
društvenih prireditev

SEPTEMBER

5. — Društvo S.P.B. Cleveland priredi romanje v Frank, O.

19. — Vinska trgateg na Slov. pristavi — prireja odbor Slov. pristave.

19. — Oltarno društvo fare sv. Vida priredi vsakoletno nedeljsko kosilo v farnem avditoriju.

25. — Plesna skupina Kres priredi svoj plesni nastop v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Avenue. Igrajo "Veseli Slovenci".

25. — Sestanek nekdanjih solarjev S.L.S. razredov v Slovenskem narodnem domu na 80. cesti.

OKTOBER

2. — Pevski zbor Glasbena matica priredi jesenski koncert ob 7. zvečer v Slovenskem narodnem domu na 6409 St. Clair Avenue.

3. — Pevski zbor Korotan praznuje 25-letnico obstoja v Slo-

venskem narodnem domu na St. Clairju z banketom in plesom. Igrajo Veseli Slovenci.

3. — SKD Triglav, Milwaukee, Wis. priredi vinsko trgateg v parku. Kosilo, zabava, ples, Ob vsakem vremenu!

9. — Društvo S.P.B. Cleveland priredi družabni večer v avditoriju Sv. Vida.

9. — Slovenski narodni dom, 6409 St. Clair Avenue priredi "Noč v Sloveniji".

10. — Slavnostni banket ob 70-letnici fare Marije Vnebovzete v Slovenskem domu na Holmes Avenue. Začetek ob 5. popoldne.

16. — Klub slovenskih upokojencev za neburško okrožje pripravi večerjo in ples v SND na E. 80 St.

16. — TABOR DSPB priredi svoj jesenski družabni večer v Slovenskem domu na Holmes Avenue. Igrajo Veseli Slovenci.

DOBRE IN NAGLE INFORMACIJE — Volivci okraja Fulton v Georgiji lahko pokličejo krajevno telefonsko družbo, če ne vedo za svoje volišče, kjer jim v 40 sekundah odgovorijo z iskano informacijo. Vsaka izmed kock vsebuje imena vseh volivcev določenih volišč.

NOVICE- z vsega sveta

NOVICE- ki jih potrebujete

NOVICE- ki jih dobite še sveže

NOVICE- popolnoma nepristranske

NOVICE- kolikor mogoče originalne

NOVICE- ki so zanimive

vam vsak dan prinaša v hišo

Ameriška Domovina

Povejte to sosedu, ki še ni naročen nanjo

17. — Občni zbor Slovenske pristave.

17. — Slomškov krožek postreže s kosilom v avditoriju pri Sv. Vidu ob 11.30 do dveh popoldne.

24. — Klub Ljubljana priredi večerjo s plesom v SDD na Recher Avenue.

30. — Slovenski narodni dom na 80. cesti priredi Halloween ples.

30. — Pevski zbor Korotan priredi koncert v dvorani slovenske cerkve v New Toronto, Kanada. Začetek ob osmih zvečer.

NOVEMBER

6. — Štajerski klub priredi martinovanje v avditoriju pri Sv. Vidu. Igrajo Veseli Slovenci.

13. — Belokranjski klub priredi Martinovanje v SND na St. Clair Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

21. — Ženski pevski zbor "Dawn" SZZ priredi vsakoletni koncert v Slovenskem društvenem domu na Recher Avenue v Euclidu.

21. — Fara Marije Vnebovzete, Holmes Avenue, priredi "Zahvalni festival".

21. — Slovenski narodni dom na 80. cesti priredi Jesenski bazar.

26. — Slovenski narodni dom na 80. cesti priredi ples ob Zahvalnem dnevu.

DECEMBER

5. — Pevski zbor "Slovan" priredi koncert ob 40-letnici obstoja zbora v Slovenskem društvenem domu na Recher Avenue.

31. — Slovenski narodni dom na 80. cesti priredi Silvestrov večer s plesom.

1977

JANUAR

22. — Upravni odbor Slovenske pristave priredi "Pristavsko noč" v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Avenue. Igrajo "Veseli Slovenci".

FEBRUAR

5. — Štajerski klub priredi pustno veselico v avditoriju pri Sv. Vidu. Ves-dobiček je zopet namenjen bolnim slovenskim rojakom.

11.-13. — Smučarski izlet Slovenskega športnega kluba v Blue Mountain, Ontario.

NOVEMBER

5. — Štajerski klub priredi Martinovanje v avditoriju pri Sv. Vidu. Igrajo Veseli Slovenci.

NOVA KNJIGA

Dobi se Jicarilla apasško-angleški slovar z okoli 250 stranicami in s kulturnimi noticami ter Mescalero apasško-angleški slovar z okoli 120 stranicami. Prvi stane \$13, drugi pa \$5. To sta slovarja o apasških indijanskih jezikih na jugozapadu ZDA in jih takih doslej še ni. Pripravil ju je s pomočjo Apačev samih inž. Stanko Meršol, ki med njimi deluje že od leta 1969. Naročijo se preko inž. Stanka Meršola (P.O. Box 4116, Irvine, Calif. 92716), ali pa via The Jicarilla Chieftain, Jicarilla Apache Culture Center, Dulce, N.M., ter Mescalero Apache Culture Center, Mescalero, N.M. 88340.

Predvidevani so tudi angleško-jicarilla ter angleško-mescalero slovarji. Kaj lahko bi se jih napravilo tudi v slovenščini, če bi bilo zanimanje za to. Takih slovarjev doslej ni za večino ameriških indijanskih jezikov. Jicarilla slovar vsebuje precej o fonologiji apasških jezikov ter ortografijo, ki bi veljala za vse atabaskanske jezike. To je grupa, v katero spadajo apasški ter navajo jeziki. Predvideva se, da bo kmalu izšla tudi praktična gramatika, pozneje pa bolj scholastična. Pri vsem delu so pomagali finančno in drugače University of California, ki ima namen slovarje publicirati kot UCPL, kar bo znižalo ceno, USAF in BIA, ter seveda oba plemena sama.

Za 200-letnico obstoja neodvisne ZDA je preveden v jicariliščino Lincolnov gettysburški nagovor. To je menda prvič, da

je preveden kak indijanski jezik. Bela hiša je temu dala posebno priznanje. Preveden je tudi Očenaš, Zdrava Marija, Čast bodi ter 23. psalm. Zdrava Marija ni prevedena v bogve kaj veliko indijanskih jezikov, ker so prevajalci večinoma protestantje. Ti prevodi se dobijo posebej za malo ceno; kdor kupi slovar, jih dobi zastonj, če jih želi imeti.

S.M.

ZA SMEH

"Že dvajset let se nisva videli, Majda!"

"Po čem si me pa spoznala, Tina?"

"Po plašču, Majda, po plašču."

PODPIRAJTE SLOVENSKE TRGOVCE

Priatelj's Pharmacy

St. Clair Ave. & E. 68 St. 361-4112
IZDAJAMO TUDI ZDRAVILA ZA
RACUN POMOČI DRAŽAVE OHIO
AID FOR AGED PRESCRIPTIONS
ZA OSTARELE

MALI OGLASI

SOBE ODDAJO

Štiri sobe oddajo na 15634 Holmes Ave. zgoraj. Nič otrok. Kličite 681-6944

(130)

V NAJEM ODDAJO

Pet lepih, čistih sob oddajo zgoraj, brez živali. Kličite 481-2380!

(131)

WANTED

to rent 2 or 3 rooms down in the St. Vitus neighborhood for elderly lady. Call 251-2949.

(130)

In Euclid

Large Single or can be used for 2 family. Large 2 car garage. Immediate occupancy. Low 30's.

C-P-M REALTY, INC.
944-3232

(x-aug.)

ODDAJO

Štiri sobe oddajo zgoraj na 1010 E. 63 St.

Kličite 946-6955!

(129)

FOR RENT

6 rooms, adults only, newly decorated, separate basement, on 1133 E. 71 St. 4 to 5 o'clock only.

(131)

Help wanted Male or Female

Help Wanted

SUPERINTENDENT

Wonderful opportunity for full time working couple. 25 housing unit. Must have knowledge of all around maintenance.

Call 831-3177

(131)

Help wanted male or female

AUTO TRAVEL COUNSELOR

General office. AAA

Call 579-6091 for interview

(132)

Help Wanted Male

DELO DOBI

v avto delavnici. Govorimo slovensko.

CITY AUTO FRAME

10721 Broadway 641-4998

(131)

Newspaper Pressman

Letterpress. Part time. or full time. Call Jim at 361-4088.

Help Wanted Female

Reliable Woman

Wanted to care for two ladies Saturdays, Sundays 3:30 to 7:30 p.m. Green Rd. between Euclid and Monticello. 486-7559.

(129)

SIVILJE

Vodilni izdelovalec damskih športnih oblačil zaposli takoj vdelovalke zadr. Izkušene imajo prednost. Stalno delo z dobrimi obrobniimi koristimi. Oglase se osebno med 8. dop. do 4. pop.

DALTON-SOLON

30650 Carter St., Solon, O.

Janez Jalen:

VRH

Tretja knjiga

ZOREČE PŠENICE

Počasi, kakor bi grede težko premišljeval, je Ostrorogi Jelen dvignil pest. S pogledom še vedno uprt v Argo, je prav iz dna prs spregovoril:

"Brez boja ste prišli, brez boja boste odšli, črnolasci. Ne verjamem pa, da bi mogli pretovorniti vašo Argo čez hribe do morja. Pa naj Medeja tudi to izčara. Nič zato. Naš rod si osvoji novo zemljo, kateri še niso začrtane meje. Ne bo lačen ne mesa, še manj pa kruha. Naš rod!"

Jelen je obmolknil in povsili desnico. Bela Ovca je pa prikimala s snežnobelo glavo: "Mogočni gospodar! Govoril si, da naj se viden Mopsos skrije pred tabo. Ti, beli medved!"

Bela Ovca in Ostrorogi Jelen sta se bila v Argo tako zaverovale, da nista videla, kdaj je pristal pod mostiščem Srnjak. Opažila sta Opreznega šele, ko je prišel po poševnini napet meh vina, ki ga je bil primenjal za jelena.

"Dobro," je pohvalil Ostrorogi prvorojenega sina Zorne Kaline in si velel koj natočiti poln rog opojne pijače. Pokusil je sladko rdečino, ji zadovoljno prikimal, potem pa vprašal:

"Si kaj izoprezoval, Srnjak?"

"Sem. Vzhodnjaki se razposajeno veseli odpravljajo na obisk k Turovcem. Pomežikujejo si in se kar obližujejo. Kaj pa kanijo, ne vern."

"Nič prida."

Ostrorogi je v dušku izpil poln rog vina in odšel v svojo koč.

Prav takrat se je dopoldansko sonce skrillo za oblake. Preden se je spet pokazalo, je Srnjak že napolnil torbo z živili in odveslal proti Plešivci. Da prehitel vzhodnjake in ne zamudi oprežanja. Mu je kar nekaj reklo, da bo do kaj videl.

Skrbno prikrit v leščevju v rebri Plešivce, je Oprezni Srnjak nestrno čakal, kdaj priplove skozi preliv med prvima otokoma ladja Argo. Otepal se je ubadov in gledal podse na kolišče Turovcev. Na mostišču je bilo vse polno ljudi, moških in žensk in vsi so bili svetenje oblačeni. Očividno so pričakovali vzhodnjake. In pa — Spočetka Srnjak ni vedel, ali prav vidi ali ne. Pa se je kmalu preveril, da ga ne vara ostrovidno oko. Bilo je res. Skoraj vsi moški so bili golobradi. Le ta pa oni je še vedno nosil poraščen obraz. Večinoma starci. Fej! Potujčene svinje! Briti so se pričeli.

Oprezni je glasno udaril po ubadu, ki se mu je zasedal v stegno. "Saj je že vseeno," je zamrmral raztogoteno in si obrišal krvavo dlan ob mahovito travo.

Bolj kakor ubadi je Srnjaka zbadala skrb za Zvesto črnoglavko. Ni lončarila spodaj pri studencu pa tudi na mostišču je nikjer ni mogel spaziti. Če se ji le ni kaj pripetilo, ali, ali —

Srnjak je slutil, da Zvesti nekaj grozi. Skušal je uganiti kaj, pa si je zaman ubijal glavo.

Popoldneva je preteklo že več kakor polovico. V jezero so pričeli priletati ptiči na večerno pašo. Oprezni se je naveličal čakati. Morebiti vzhodnjakov sploh ne bo. Najrajši bi odšel. Pa se je spomnil, kako težko se je semvengrede pritihotapil čez jezero v leščevje na Plešivci. Ne, nič! Mora počakati noči. In tudi Zvesta utegne priti na večer k studencu. Srnjak se je uprl s komolci ob kolena, naslonil glavo v dlani in zamežal: "Črnoglavka—"

V leščevje na rebri Plešivce sta priplavala pesem in glasovi strun. Oprezni se je zdržnil, naglo dvignil glavo in pogledal navzdol na jezero. Aha! Kakor orjaški labod je skozi preliv med prvima otokoma ponosno plula Argo. Na krnu ladje je sedel

Orfeos, brenkal na kitaro in pel. Srnjak ga je poslušal kakor začaran. Čudno! Kaj vse premore pesem!

Turovci so črnolase tujce že zdaleč pozdravljali z glasnimi vzkliki in so bili kakor vsi iz sebe, ko je Argo pristala ob bo-

ku kolišča in ne v dnu poševnine. Vzhodnjaki so spustili raz krov na mostišče kratko lestev in kaj kmalu so se med bronasto ožganimi hrbti zablesteli šlemi in oklepi obratih bojnikov. Če je Oprezni prav videl, Jazona in Medeje ni bilo med njimi. In če je prav presodil, se je z Argo pripeljalo komaj polovico vzhodnjakov. Po vsem videzu je imel največ besede Triander.

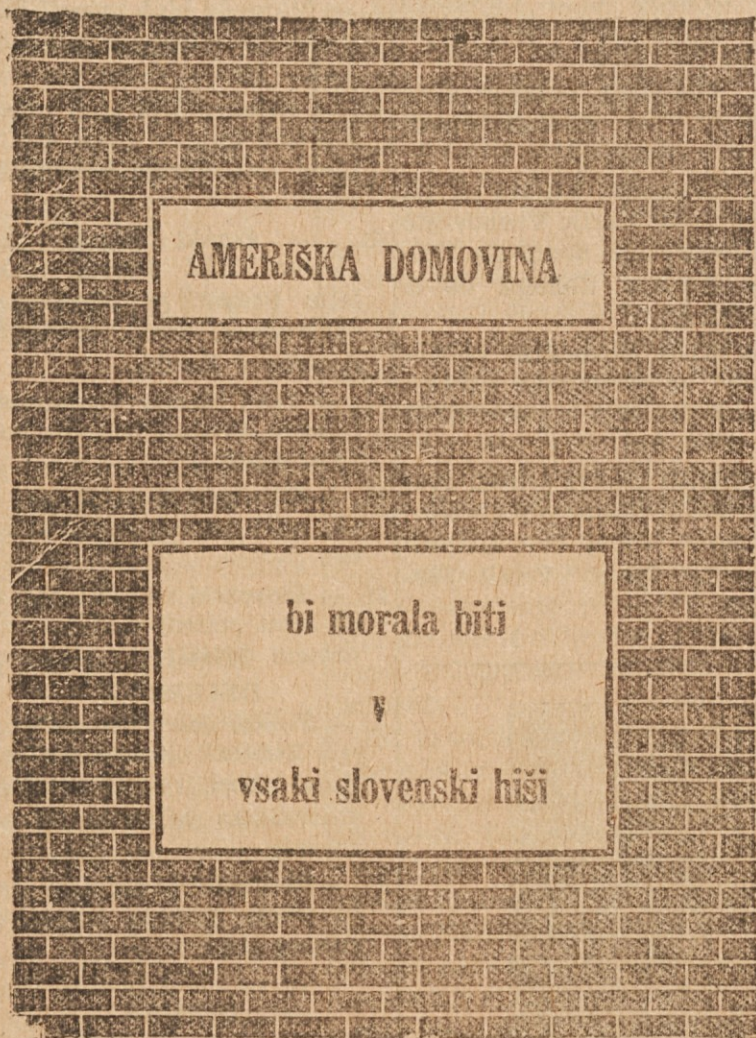
Opreznemu Srnjaku odslej ni bilo več dolgočasno. Vrvež spodaj na mostišču je bil čedalje živahnejši in trušče čedalje glasnejši. Med pesem in strune so ved-

no bolj pogosto sekali cvileči gladkobradci sprejajati raz kolišče Turovcev na krov svoje ladje najlepše mladenke. Poleg ograje je stala stara Košata Jelka, se smejala in prikimala, da ji je prav. Srnjaka je pogrelo. Nehote je prijel za ročaj bodala. Pa kaj bi sam proti tolikim!

(Dalje prihodnjič)

Poraba vžigalic

Okoli 600.000 vžigalic je porabljenih vsako minuto dneva v ZDA.

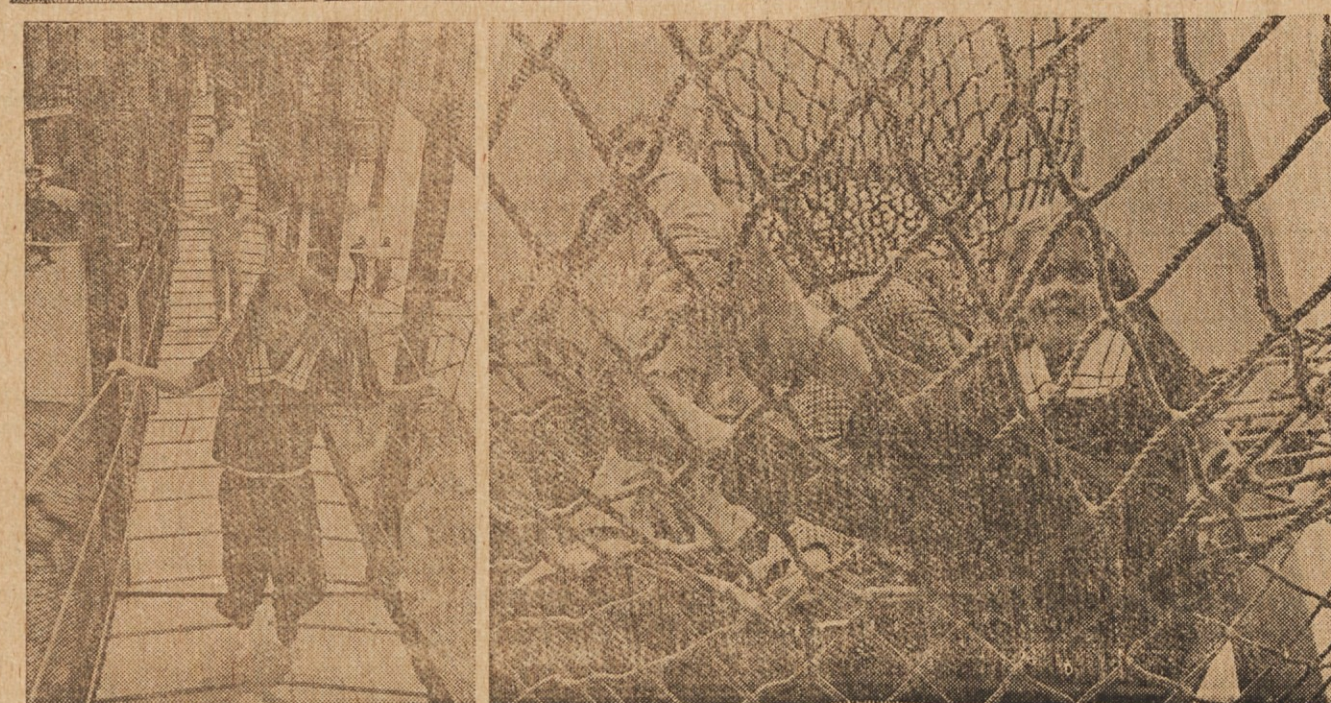
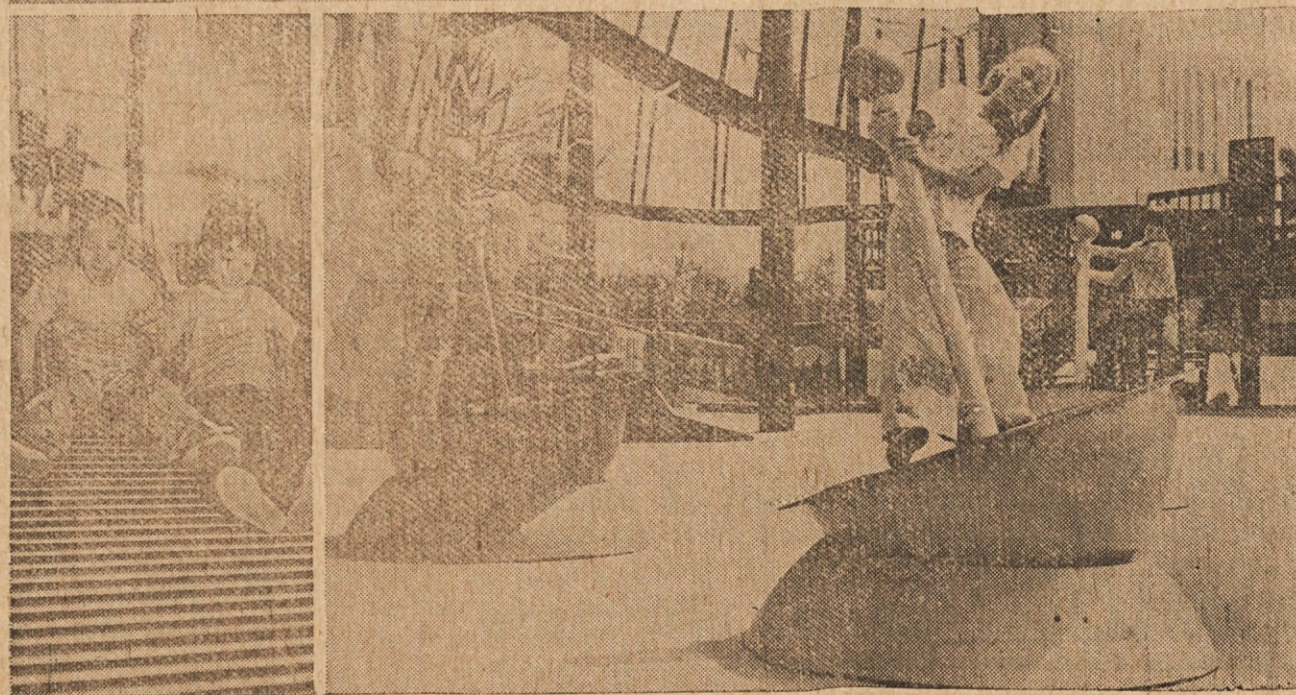
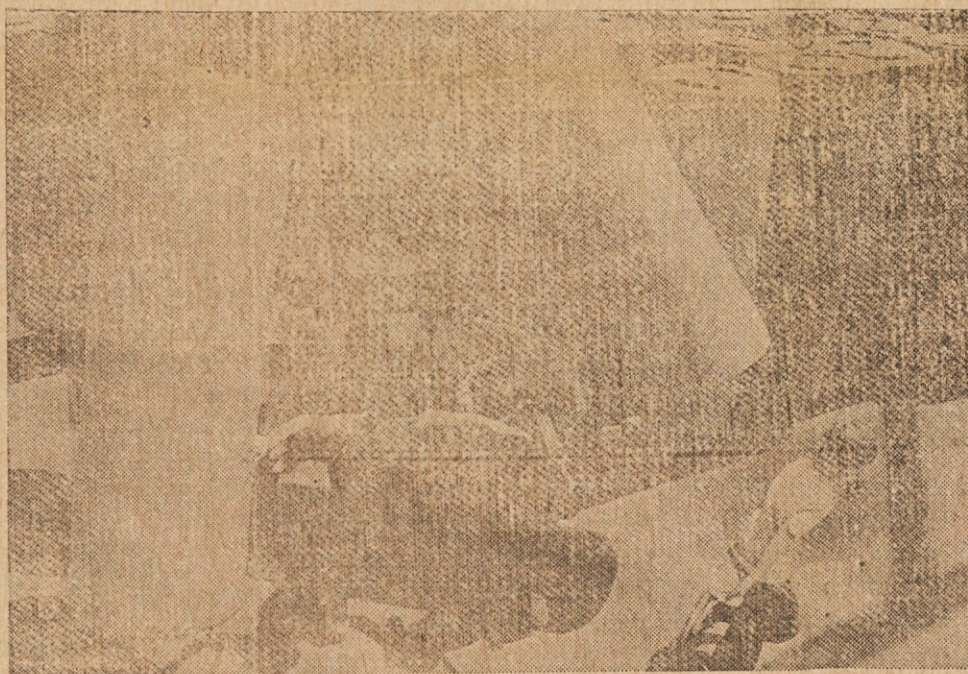

NEGOSTOLJUBEN KRAJ — Posnetek kaže del površine Marsa, 50 milj južno od ravnika. Napravil ga je Viking I.

NOV NAČIN ZABAVE

Otroci imajo radi igro, v nji ni le zabava, ampak tudi zbiranje raznih skušenj, preskušanje duševne in telesne zmožnosti in prožnosti.

V Sea World of Ohio pri Aurori imajo poseben oddelek za zabavo otrok Cap't Kids World, kjer so bile posnete te slike. Veselja ne manjka nikjer, četudi ni nobenih roženj, ampak le raznovrstne priložnosti za tekanje, drsenje, giganje in drugo.

ZAHVALA

Na dan 23. julija 1976. je po hudi bolezni umrla naša žena, mati in stara mati

TEREZIJA MARTINC

V ponedeljek, 26. julija smo jo po sv. maši, ki jo je daroval Rev. Jože Simčič, spremili k večnemu počitku na pokopališče Vernih duš.

Čutimo dolžnost, da se zahvalimo č. gospodu Simčiču za molitev rožnega venca v pogrebem zavodu, opravljeno pogrebno sv. mašo in spremstvo na pokopališče.

Pravtako se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom in prijateljem, ki so nam bili v veliko pomoč, vsem, ki so darovali cvetje, vsem, ki so darovali za sv. maše in ki so prišli kropiti in moliti za pokoj njene duše in jo spremili na božjo njivo.

Lepa zahvala tudi pogrebniemu zavodu Grdina, ki nam je bil za vse na strani.

Priporočamo našo rajno v molitev.
Zalujoči:

Ivan Martinc, mož
Margaret, hčerka
John, sin z družino
Sorodniki v domovini.

Cleveland, Fužine, Studenec, 30. avgusta 1976.

Oglašujte v naših malih oglasih

- ČE PRODAJATE ali kupujete rabljeno pohištvo,
- ČE ISČETE ali oddajate stanovanje,
- ČE POTREBUJETE delovno moč,
- ČE ISČETE zaposlitev,
- ČE PRODAJATE ali kupujete nepremičnine —

dajte mali oglas v

AMERIŠKO DOMOVINO!

Pokličite HE 1-0628.

TONY KRISTAVNIK
PAINTING AND DECORATING

Telephone: 944-8436

Spomlad je tu! Najboljši čas za barvanje vaših hiš!

Preglejte vaše domove in pokličite nas

za brezplačen proračun. Smo strokovnjaki!

Sanitas in papiranje

Za vsakovrsna tiskarska dela

se priporoča

TISKARNA AMERIŠKE DOMOVINE

6117 St. Clair Avenue

Cleveland 3, Ohio

tel. HE 1-0628

TRGOVSKA IN PRIVATNA NAZNANILA

Vse tiskovine za društvene prireditve:

okrožnice, sporedi, vstopnice, listki za nakup okrepčil.

Spominske podobice in osmrtnice.

Najlepša izdelava - Prvovrsten papir - Hitra postrežba

NAROČAJTE TISKOVINE PRI NAS!

TRGOVSKE TISKOVINE - PRIVATNE TISKOVINE